نامه جمعی از متخصصان ژنتیک به رئیس سازمان حفاظت محیط زیست: بشر در حوزه تامین غذا با یک ابرچالش مواجه است

امروزه صورت مسئله غذا برای بشر متمدن عبارت است از "تامین غذای سالم، کافی و با کیفیت برای جمعیت روزافزون، بدون صدمه بیشتر به محیط زیست، اکوسیستم‌ها و تنوع زیستی در زمینی که ظرفیت آن برای پذیرش آلودگی و ناهنجاری رو به پایان است".

به گزارش خبرنگار ایلنا جمع کثیری از متخصصان ژنتیک، بیوتکنولوژی، کشاورزی و محیط زیست از جمله دکترعیسی کلانتری وزیر کشاورزی دولت اصلاحات ،دکتر سیروس زینالی رئیس انجمن بیوتکنولوژی ایران،دکتر محمود تولایی رئیس انجمن ژنتیک ایران،دکتر نیراعظم خوش خلق سیما رئیس پژوهشکده بیوتکنولوژی کشاورزی و…به رئیس محترم سازمان حفاظت محیط زیست نامه ای نوشتند که متن آن را در ادامه می خوانید:"

سرکارخانم دکتر معصومه ابتکار

معاون محترم رئیس جمهور و رئیس محترم سازمان حفاظت محیط زیست

با سلام و احترام،

چنانچه سرکارعالی استحضار دارید، امروزه صورت مسئله غذا برای بشر متمدن عبارت است از "تامین غذای سالم، کافی و با کیفیت برای جمعیت روزافزون، بدون صدمه بیشتر به محیط زیست، اکوسیستم‌ها و تنوع زیستی در زمینی که ظرفیت آن برای پذیرش آلودگی و ناهنجاری رو به پایان است". نگاهی کوتاه به این صورت مسئله، ما را به این واقعیت رهنمون می‌سازد که بشر در حوزه تامین غذا با یک ابرچالش مواجه است. حل چنین صورت مسئله دشواری نیازمند اشراف بر معادلات بسیار پیچیده حاکم بر زندگی و مناسبات جمعیت هفت میلیارد نفری ساکن در دهکده‌ای به نام "جهان" و تنظیم استراتژی‌های پیشرفته مدیریت تلفیقی و توسعه پایدار است. استراتژی‌هایی که هیچ یک از توانمندیها و دستاوردهای دانش بشری اعم از سنتی و غیرسنتی، مرسوم و غیرمرسوم، پیشرفته و غیرپیشرفته، ارگانیک و غیرارگانیک را مطرود یا منسوخ ندانسته و هر یک را به جای خود، در یک سیستم هماهنگ و یکپارچه با حداکثر بهره‌وری مورد استفاده قرار دهند.

در این اثنا، فناوری مهندسی ژنتیک گیاهان زراعی، باغی و جنگلی (گیاهان تراریخته) به عنوان یکی از پیشرفته‌ترین رهآوردهای دانش بشری در حوزه کشاورزی شناخته می‌شود. قابلیت‌هایی همچون استفاده از توان ذاتی طبیعت برای کنترل آفات و بیماری‌های گیاهی بدون نیاز به استفاده از آفت‌کش‌های شیمیایی سنتزی، ازدیاد کمیت و کیفیت محصول در واحد سطح، ارزش افزوده، کمک به حفظ محیط زیست و تنوع زیستی، و قابلیت تنظیم و نظارت، محصولات GMO (فرآورده‌های مهندسی ژنتیک شده) را با معیارهای موردنظر بشر برای حل "چالش غذا" همسو نموده است. این فناوری را به جرأت می‌توان تنها فناوری مدرن بشر دانست که دانش ایمنی را همزاد با خود داشته است و هیچ گامی از پیشرفت را بدون بررسی جنبه های ایمنی و کیفیت برتر، محیط زیست و تنوع زیستی بر نداشته است. مهندسی ژنتیک روز دنیا، مهندسی ژنتیک مبتنی بر استانداردهای ایمنی‌زیستی است. این فناوری کلیه چالشهای پیش روی خود را از طریق تغییر و تحول در روشهای فنی و یا از طریق پذیرش دستورالعمل‌های سخت‌گیرانه نظارتی پشت سر گذاشته است. به این دلیل است که دولت‌ها و سرمایه‌گذاران حوزه کشاورزی در سراسر جهان، فناوری گیاهان تراریخته را به‌عنوان یک فناوری پیشرو و توانمند در راستای غلبه بر چالشهای پیش روی بشر در حوزه سلامت و امنیت غذا، مورد توجه قرار داده‌اند. کشت گیاهان تراریخته توسط بیش از ۱۸ میلیون کشاورز در بیش از ۱۸۰ میلیون هکتار از حاصلخیزترین اراضی

زراعی در ۲۸ کشور از پنج قاره جهان، کسب مجوز مصرف ۷۱ محصول تراریخته در اتحادیه اروپایی و مصرف این محصولات در قریب به ۲۰۰ کشور جهان را می‌توان نمود بارز این توجه و استقبال دانست. کشورهایی که در بین آنها از پیشرفته‌ترین تا عقب‌مانده‌ترین کشورها و کشاورزانی که در بین آنها از ثروتمندترین تا فقیرترین کشاورزان را می‌توان دید. این فناوری از قابلیت‌های بسیار زیادی برای کمک به افزایش امنیت غذایی و بنیه اقتصادی در کشورهای پیشروی در حال توسعه از جمله ایران برخوردار است. در سال های اخیر شاهد هستیم که کشورهایی نظیر برزیل، آرژانتین، هند و پاکستان سهم بسیار ویژه‌ای برای فناوری تولید محصولات تراریخته در برنامه‌های توسعه کشاورزی خود در زمان حال و آینده قائل شده‌اند.

مهندسی ژنتیک گیاهی در ایران پس از طلوع و خیزشی تحسین برانگیز در سال‌های گذشته که با تولید و رهاسازی اولین محصول تراریخته ایرانی در مدت زمانی کوتاه همراه بود، یک دوره نسبتا طولانی سکون تاثربرانگیز ناشی از تغییر سلایق و رویکردهای مدیریتی را سپری نمود. با این حال، محققان پرتلاش مهندسی ژنتیک کشور در دوران کم‌توجهی و بی‌توجهی نیز از رسالت خود مبنی بر توسعه فناوری بومی و ملی تولید محصولات تراریخته دست بر نداشتند و با استفاده از امکانات و فرصت‌های حداقلی، افتخارات حداکثری آفریدند. اگر چند سال قبل، برنج تراریخته تنها محصول تراریخته ملی برای مبارزه با سونامی مصرف سموم کشاورزی در کشور بود، اکنون پنبه و چغندرقند تراریخته ایرانی نیز آماده خدمت به کشاورزی مملکت بوده و چند محصول فاخر دیگر نیز در راهند. اکنون در سایه سیاست‌های مدبرانه دست‌اندرکاران دلسوز دولت تدبیر و امید از شخص ریاست محترم جمهوری تا وزیر و معاونان محترم وزارت جهاد کشاورزی، سازمان غذا و دارو، مراکز تحقیقاتی، دانشگاه‌ها، معاونت علمی و فناوری رئیس جمهور، ستاد توسعه زیست فناوری، انجمن‌های علمی و خانه کشاورز، فناوری گیاهان تراریخته می‌رود که دورانی از شکوفایی مجدد را در کشور تجربه نماید. شاخص‌ترین شاهد این مدعی را می‌توان پیام رئیس محترم جمهور جناب آقای دکتر روحانی به هشتمین همایش ملی بیوتکنولوژی و چهارمین همایش ملی ایمنی زیستی دانست که فرمودند: **"امروز استفاده از فناوری‌های بیوتکنولوژی و مهندسی ژنتیک نه تنها یک ضرورت بلکه انتخابی هوشمندانه و آگاهانه برای حل معضلات غذایی و بهداشتی و محیط زیستی کشور محسوب می‌شوند که غفلت در دستیابی و استفاده از این فناوری‌ها به یقین می‌تواند موجب شماتت ما توسط نسل آینده شود".** اکنون، با توجه به مواهب فراوانی که این فنآوری می‌تواند

برای کشور به ارمغان آورد، همه امیدواریم که منحنی توسعه مهندسی ژنتیک در ایران به اصطلاح اهالی ریاضیات "سینوسی" نباشد و این خیزش دوباره با توسعه‌ای روزافزون و پایدار همراه گردد.

با این حال، شنیده‌ها و دیده‌ها حاکی از آن است که هنوز هم در سطوح مختلف سازمان مهم و تاثیرگذار حفاظت محیط زیست که سرکارعالی هدایت آن را بر عهده دارید، تردیدهای جدی نسبت به موضوع تثبیت و توسعه فناوری بومی گیاهان تراریخته در کشور وجود دارد. نکته قابل تأمل در این موضوع آن است که در تمام این سال‌ها هیچ گونه مجالی برای ایجاد تعامل سازنده بین سازمان حفاظت محیط زیست و جامعه مهندسی ژنتیک کشور ایجاد نشده است تا زمینه‌ساز رفع ابهامات باشد. این وضعیت، فضایی استراتژیک را برای عده‌ای معلوم‌الحال، مهیا نموده است تا با فرافکنی، انتقال اطلاعات غیرعلمی و غیرواقعی، و سوء استفاده از عناوین ارزشمندی همچون کشاورزی ارگانیک (با احترام به متولیان و دست‌اندرکاران واقعی کشاورزی ارگانیک در کشور) به مهندسی دیدگاه مدیران تاثیرگذار پرداخته و نگرشی منفی را نسبت به موضوع گیاهان تراریخته در سطوح مختلف سازمان حفاظت محیط زیست نهادینه نمایند. البته خود حضرتعالی نیز با انتصاب یکی از سرشناس‌ترین و فناوری‌هراس‌ترین مدیران مخالف دولت به عنوان مشاور خود در این زمینه، به تشدید وخامت اوضاع کمک نموده‌اید.

لذا در راستای عمل به تعهدی که همه ما در قبال ساختن ایرانی آباد برای ملتی مسلمان و آزاد داریم و این تعهد چیزی جز عمل به سیاست‌های ابلاغی مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) در رابطه با اصل ۴۴ قانون اساسی، توسعه علم و فناوری، و اقتصاد مقاومتی نیست، از سرکارعالی تقاضا داریم تا با پذیرش دعوت جامعه علمی کشور در راستای رفع نیازهای محیط زیست و تنوع زیستی، و حق برخورداری ملت از امنیت غذایی و غذای پاک و سالم با نمایندگان جامعه مهندسی ژنتیک گیاهی کشور از ستاد توسعه زیست فناوری، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، مرجع ملی ایمنی زیستی، مراکز تحقیقات ملی، دانشگاههای مادر و انجمن‌های ملی همدلی نموده و اجازه ندهید تا برچسب فناوری‌هراسی و ممانعت از توسعه علمی کشور، سوابق درخشان سرکارعالی را مخدوش نماید. امید است که در سایه تعامل مستقیم و سازنده سازمان محترم محیط زیست و جامعه مهندسی ژنتیک گیاهی، برگی زرین به دفتر "همدلی و همزبانی" پیوست شود و سازمان حفاظت محیط زیست با درایت و مدیریت سرکارعالی در کنار سایر سازمان‌ها و نهادهای متولی، همکار توسعه و تثبیت فناوری بومی گیاهان تراریخته

و محصولات GMO در کشور در سایه قانون ملی ایمنی زیستی ایران باشد.